

دانشگاه پیام نور تهران

بخش مدیریت و حسابداری

گروه علمی: مدیریت بازرگانی

عنوان پایان نامه:

بررسی رابطه بین دفاتر فناوری اطلاعات روستائی با توسعه روستائی

(مورد مطالعه: دهستان های شهرستان خوی)

استاد راهنما:

دکتر حسن الوداری

استاد مشاور:

دکتر علی شایان

نگارش:

سعید کامیان

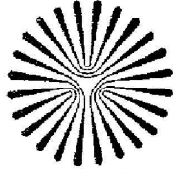
پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

دوره مدیریت بازرگانی گرایش بین الملل

تیر ۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور تهران

بخش مدیریت و حسابداری

گروه علمی: مدیریت بازرگانی

عنوان پایان نامه:

بررسی رابطه بین دفاتر فناوری اطلاعات روستائی با توسعه روستائی

(مورد مطالعه: دهستان های شهرستان خوی)

استاد راهنما:

دکتر حسن الوداری

استاد مشاور:

دکتر علی شایان

نگارش:

سعید کامیان

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته مدیریت بازرگانی گرایش بین الملل

تیر ۹۲

شماره
تاریخ
پیوست

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

سعید کامیان

دانشجوی رشته ارشد مدیریت بازرگانی
به شماره دانشجویی ۸۸۰۲۷۴۲۴۶

تحت عنوان:

"بررسی رابطه بین دفاتر فناوری اطلاعات روستایی با توسعه روستایی"

جلسه دفاع با حضور داوران نامبرده ذیل در روز شنبه مورخ ۹۲/۰۴/۸ ساعت ۱۱-۱۰ تکمیلی برگزار شد و پس از بررسی پایان نامه مذکور با نمره به عدد ۱۸... به حروف... و با درجه...
قبول واقع شد انشده

اساتید	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
استاد راهنما	دکتر حسن الوداری		
استاد مشاور	دکتر علی شایان		
استاد داور	دکتر حبیب اله دانایی		

نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر حبیب اله دانایی

آیا پایان نامه مذکور نیاز به اصلاحات دارد؟

تقدیم

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگی
به پاس عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این سردترین
روزگاران بهترین پشتیبان است
به پاس قلب های بزرگشان که فریادرس است و سرگردانی و ترس
در پناهِشان به شجاعت می گراید
و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند
این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم می کنم.

تقدیر و تشکر

سپاس خداوند بزرگ را که توفیق عنایت فرمود تا بتوانم این مرحله از تحصیل را به پایان برسانم. بر خود می‌دانم که تا بدینوسیله از زحمات بی‌دریغ، تلاش‌های بی‌وقفه و راهنمایی‌های ارزشمند استاد گرامی جناب آقای دکتر حسن الوداری در راستای انجام این پایان‌نامه تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین از جناب آقای دکتر علی شایان، استاد محترم مشاور که در انجام این تحقیق بنده را از رهنمودهای خویش بهره‌مند ساختند، تشکر می‌نمایم. و از جناب آقای دکتر دانایی که داوری این پایان‌نامه را بر عهده داشتند نهایت تشکر را دارم.

همچنین از خانواده عزیزم که همواره محبت‌های بی‌دریغشان شامل حالم بوده است تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده

ICT در لغت به معنی فناوری اطلاعات و ارتباطات می باشد و دفاتر ICT روستایی در راستای تحقق دسترسی روستائیان به فناوری اطلاعات و ارتباطات تجهیز و بهره برداری می گردد. به عبارت دیگر می توان گفت دفاتر ICT در جهت تلاش برای ارائه خدمات دولتی در دورترین نقاط کشور با استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات، در راستای سند چشم انداز بیست ساله و برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و به منظور تحقق عدالت اجتماعی و دولت الکترونیک ایجاد شده است. این دفاتر علاوه بر ارائه خدمات مختلف از قبیل پست، پست بانک، مخابرات و سایر خدمات دولتی، ارتباط روستاها را با شبکه اینترنت فراهم نموده و زیرساخت ارتباطی لازم برای ارائه خدمات سایر سازمان ها را فراهم می سازد. با بهره گیری از دفاتر خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی، علاوه بر اینکه سازمان ها می توانند خدمات خود را به صورت الکترونیکی به روستائیان عرضه نمایند و بسیاری از مشکلات روستائیان مانند تردد به شهرها برای استفاده از خدمات دولتی رفع گردد، موجب اشتغال، توسعه منابع انسانی، در دسترس قرار گرفتن اطلاعات برای عموم، کاهش هزینه های رفت و آمد، صرفه جوئی در وقت روستائیان و پاسخگوئی مناسب تر به دلیل جلوگیری از ازدحام و غیره خواهد بود.

واژه های کلیدی:.

فناوری اطلاعات ، دفاتر فناوری ، توسعه روستایی ، دولت الکترونیک ، خدمات اینترنتی

فصل اول : کلیات پژوهش

۱-۱-مقدمه.....	۲
۲-۱- تعریف مساله و بیان سوال های اصلی تحقیق.....	۳
۳-۱- اهمیت موضوع تحقیق.....	۶
۴-۱- هدف ها	۷
۵-۱- فرضیه ها.....	۷
۶-۱- مدل مفهومی پژوهش.....	۸
۷-۱- جامعه آماری و تعداد نمونه.....	۸
۸-۱- روش انجام تحقیق	۹
۹-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات	۹
۱۰-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۹
۱۱-۱- تعریف متغیر های اصلی تحقیق.....	۹
۱-۱-۱- تعریف ICT.....	۱۰
۲-۱-۱- توسعه روستایی.....	۱۰

فصل دوم : بررسی پیشینه پژوهش (ادبیات موضوع)

بخش اول :دفا تر ICT

۱-۲- مقدمه.....	۱۳
۲-۲- تعریف ICT.....	۱۴
۳-۲- فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها	۱۴
۴-۲- دوران گذار فناوری اطلاعات ایران	۱۵
۵-۲- فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاهای ایران	۱۵
۶-۲- تاریخچه ICT روستایی در ایران و جهان	۱۶
۷-۲- ICT روستائی در ایران	۱۷
۸-۲- عوامل مورد نیاز در توسعه اثر بخش فناوری اطلاعات	۱۹

- ۹-۲- موانع عمده در گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات روستایی ۲۱
- ۱-۹-۲- دهکده جهانی و اهمیت آن ۲۱
- ۲-۹-۲- موقعیت جغرافیایی قرار گرفتن روستاها در سطح کشور ۲۲
- ۳-۹-۲- فرهنگ و اعتقادات و باورهای مردم بومی و نقش آن در استفاده و به کارگیری ICT ۲۳
- ۴-۹-۲- امکانات و زیر ساخت های مورد نیاز برای ایجاد دفاتر ICT در روستاها ۲۳
- ۵-۹-۲- نیروی انسانی متخصص در روستاها ۲۳
- ۱۰-۲- مزایای ICT روستایی برای خانواده ۲۴
- ۱۱-۲- کاربردهای ICT در روستا ۲۴
- ۱-۱۱-۲- کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست ۲۴
- ۲-۱۱-۲- کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در خدمات بهداشتی، درمانی ۲۶
- ۳-۱۱-۲- کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در خدمات پست بانک ۲۶
- ۱۲-۲- کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش از دور ۲۷
- ۱۳-۲- کاربرد ICT در کشاورزی ۲۸
- ۱۴-۲- کاربرد ICT در تجارت الکترونیک ۲۹
- ۱۵-۲- اهداف تحقیق ۳۰
- ۱۶-۲- خدمات دفاتر ICT ۳۰
- ۱-۱۶-۲- خدمات ارتباطی ۳۰
- ۲-۱۶-۲- خدمات پستی ۳۰
- ۳-۱۶-۲- خدمات پست بانک ۳۰
- ۴-۱۶-۲- خدمات فناوری اطلاعات ۳۱
- ۵-۱۶-۲- خدمات سایر سازمانها به صورت پیش خوان دولت ۳۱
- ۱۷-۲- امکانات دفاتر ICT ۳۱
- ۱۸-۲- نمونه ای از خدماتی ۳۲
- ۱-۱۸-۲- شرح خدمات فناوری اطلاعات دفاتر ۳۲
- ۲-۱۸-۲- شرح خدمات پستی دفاتر ۳۲
- ۳-۱۸-۲- شرح خدمات پست بانک دفاتر ۳۲
- ۴-۱۸-۲- شرح خدمات ارتباطی (بهره برداری تلفن) ۳۳
- ۱۹-۲- موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه (شهرستان خوی) ۳۳

بخش دوم : توسعه روستایی

- ۲۰-۲- مفهوم توسعه ۳۵
- ۲۱-۲- چالش های عمده توسعه روستایی ۳۵
- ۲۲-۲- نقش فناوری اطلاعات در فرآیند توسعه روستایی ۳۶
- ۲۳-۲- تجارب کشورهای مختلف در ارتباط با نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی ۳۷
- ۱-۲۳-۲- سرویس TELECENTERS در روستاها ۳۸

- ۳۸-۲۳-۲-سیستم شبکه تلفن روستایی ۳۸
- ۳۸-۲۳-۳-کیوسک‌های اینترنت در کشورهند ۳۸
- ۳۹-۲۳-۴-رادیوی اینترنتی در سریلانکا ۳۹
- ۳۹-۲۴-۲-ابعاد توسعه روستایی ۳۹
- ۳۹-۲۴-۱-توسعه اقتصادی ۳۹
- ۴۰-۲۴-۲-توسعه اجتماعی-فرهنگی یا توسعه انسانی ۴۰
- ۴۰-۲۴-۳-توسعه کالبدی(زیر ساخت و عمران روستایی) ۴۰
- ۴۰-۲۴-۴-توسعه سیاسی ۴۰
- ۴۱-۲۵-۲-اهمیت و ضرورت توسعه روستایی ۴۱
- ۴۱-۲۵-۱-ویژگی های اقتصادی و تولید کشاورزی ۴۱
- ۴۱-۲۵-۲-بحث جمعیتی و ضرورت توجه به شهروندان روستایی ۴۱
- ۴۱-۲۵-۳-فرهنگ و آداب و رسوم سنتی ۴۱
- ۴۱-۲۵-۴-مبارزه با فقر و توسعه نیافتگی ۴۱

بخش سوم : ادبیات موضوع (بررسی پیشینه تحقیق)

- ۴۶-۲۶-۲-پیشینه تحقیق ۴۶

فصل سوم : روش شناسی پژوهش

- ۴۹-۱-۳-مقدمه ۴۹
- ۴۹-۲-۳-بخش کارشناسان ۴۹
- ۴۹-۲-۳-۱-روش شناسی پژوهش ۴۹
- ۴۹-۲-۳-۲-روش دلفی ۴۹
- ۵۲-۲-۳-۳-آزمون های آماری ۵۲
- ۵۲-۳-۳-بخش روستائیان ۵۲
- ۵۲-۳-۳-۱-روش تحقیق ۵۲
- ۵۲-۳-۳-۲-فرضیه تحقیق ۵۲
- ۵۳-۳-۳-۳-متغیرهای تحقیق ۵۳
- ۵۳-۳-۳-۴-ابزار اندازه گیری تحقیق ۵۳
- ۵۵-۳-۳-۵-روایی ابزار تحقیق ۵۵
- ۵۵-۳-۳-۶-اعتبار ابزار تحقیق ۵۵
- ۵۶-۳-۳-۷-جامعه آماری تحقیق و روش تعیین حجم نمونه ۵۶
- ۵۷-۳-۳-۸-روش جمع آوری اطلاعات ۵۷
- ۵۷-۳-۳-۹-آزمون های آماری ۵۷

فصل چهارم : یافته های تحقیق

- ۵۹-۱-۴-آمار توصیفی ۵۹

۵۹.....	سن ۱-۱-۴
۶۰.....	جنسیت ۲-۱-۴
۶۰.....	میزان تحصیلات ۳-۱-۴
۶۱.....	شغل ۴-۱-۴
۶۲.....	محل سکونت ۵-۱-۴
۶۳.....	آمار استنباطی ۲-۲-۴
۶۳.....	تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها ۱-۲-۴
۶۵.....	الویت بندی تأثیر ICT روی عوامل مختلف در روستا ۲-۲-۴
۶۶.....	میزان استفاده و میزان رضایت افراد از دفاتر ICT روستایی ۳-۲-۴
۶۷.....	الویت بندی موارد استفاده افراد از دفاتر ICT روستایی ۴-۲-۴
۶۹.....	الویت بندی ابعاد رضایتمندی افراد از دفاتر ICT روستایی ۵-۲-۴
۷۰.....	اثرات ICT بر ابعاد توسعه روستایی ۶-۲-۴
۷۲.....	الویت بندی اثرات ICT بر ابعاد توسعه روستایی ۷-۲-۴
۷۳.....	سنگرش کلی نسبت به نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی ۸-۲-۴
۷۴.....	عوامل تأثیرگذار بر گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی ۹-۲-۴
۷۵.....	الویت بندی عوامل تأثیرگذار بر گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی ۱۰-۲-۴
۷۷.....	میزان تأثیر موانع، محدودیت و مشکلات توسعه ICT روستایی ۱۱-۲-۴
۷۷.....	الویت بندی موانع، محدودیت و مشکلات توسعه ICT روستایی ۱۲-۲-۴
۷۸.....	رابطه بین دفاتر ICT روستایی و توسعه روستایی ۱۳-۲-۴
۸۰.....	الویت بندی تأثیر ابعاد مختلف ICT بر توسعه روستایی ۱۴-۲-۴

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۸۲.....	مقدمه ۱-۵
۸۲.....	تحلیل یافته ها ۲-۵
۸۴.....	نتیجه گیری ۳-۵
۸۶.....	پیشنهادات ۴-۵
۸۷.....	پیشنهادات در مورد تحقیقات آتی ۵-۵
۸۷.....	محدودیت های تحقیق ۶-۵
۸۸.....	فهرست منابع
۱۰۳.....	چکیده انگلیسی

جدول ها

۵۶.....	جدول (۱-۳) ضریب پایایی سوالات پرسشنامه
۵۹.....	جدول (۱-۴) - سن افراد

جدول (۲-۴) - درصد و تعداد زن و مرد	۶۰
جدول (۳-۴) - درصد و میزان تحصیلات	۶۰
جدول (۴-۴) - شغل افراد مصاحبه شونده	۶۱
جدول (۵-۴) - درصد و تعداد شهر نشینی و روستا نشینی افراد	۶۲
جدول (۶-۴) - تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها	۶۳
جدول (۷-۴) - الویت بندی تاثیر ICT روی عوامل مختلف در روستا	۶۵
جدول (۸-۴) - میزان استفاده گروه های مختلف افراد از دفاتر ICT روستایی	۶۶
جدول (۹-۴) - الویت بندی موارد استفاده افراد از دفاتر ICT روستایی	۶۷
جدول (۱۰-۴) - میزان رضایت افراد از دفاتر ICT روستایی	۶۹
جدول (۱۱-۴) - الویت بندی ابعاد رضایتمندی افراد از دفاتر ICT روستایی	۶۹
جدول (۱۲-۴) - اثرات ICT بر ابعاد توسعه روستایی	۷۰
جدول (۱۳-۴) - الویت بندی اثرات ICT بر ابعاد توسعه روستایی	۷۲
جدول (۱۴-۴) - نگرش کلی نسبت به نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی	۷۴
جدول (۱۵-۴) - عوامل تأثیرگذار بر گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی	۷۴
جدول (۱۶-۴) - الویت بندی عوامل تأثیرگذار بر گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات در نواحی روستایی	۷۵
جدول (۱۷-۴) - میزان تاثیر عوامل محدودیت در توسعه ICT روستایی	۷۶
جدول (۱۸-۴) - الویت بندی موانع، محدودیت و مشکلات توسعه ICT روستایی	۷۷
جدول (۱۹-۴) - ابعاد مختلف خدمات ICT و توسعه روستایی	۷۹
جدول (۲۰-۴) - الویت بندی تاثیر ابعاد مختلف خدمات ICT بر توسعه روستایی	۷۹
جدول (۲۱-۴) - تایید یا رد فرضیه ها	۸۰

نمودارها

نمودار (۱-۴) - نمودار دایره ای جنسیت	۶۰
نمودار (۲-۴) - نمودار دایره ای تحصیلات افراد	۶۱
نمودار (۳-۴) - نمودار دایره ای از درصد شغل افراد	۶۱
نمودار (۴-۴) - نمودار دایره ای محل سکونت افراد	۶۲
نمودار (۵-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی تاثیر دفاتر روی عوامل مختلف در روستا	۶۶
نمودار (۶-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی موارد استفاده افراد از دفاتر ICT روستایی	۶۷
نمودار (۷-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی ابعاد رضایتمندی افراد از دفاتر ICT روستایی	۷۰
نمودار (۸-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی اثرات ICT بر ابعاد توسعه روستایی	۷۳
نمودار (۹-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی عوامل تأثیرگذار بر گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات	۷۵
نمودار (۱۰-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی موانع، محدودیت و مشکلات توسعه دفاتر روستایی	۷۸
نمودار (۱۱-۴) - نمودار هیستوگرام الویت بندی تاثیر ابعاد مختلف خدمات ICT بر توسعه روستایی	۸۰

پیوستها

پرسشنامه	۹۶
----------	----

فصل اول

کلیات

تحولات دهه‌ی پایانی سده‌ی بیستم میلادی در تاریخ علم و صنعت بی سابقه بود، زیرا دستاوردهای انقلاب صنعتی و انقلاب الکترونیک با تحولات فناوری اطلاعات به هم آمیخت و فناوری ارتباطات و اطلاعات (آی سی تی) را پی ریخت. (آی سی تی) محصولی بود که دستاوردها و پیامدهای آن در ذهن گروهی عظیم از پدیدآورندگان آن نمی گنجید، هرروز نمودهای نو به نویی از (آی سی تی) سر میزند به نظر می رسد دامنه‌ی تأثیرات آن به همه عالم و آدم کشانده می شود (پهلوانیان، ۲، ۱۳۸۴). (آی سی تی)، فناوری نوینی است که توانسته است خیلی زود تمامی حصارها، قید و بندها را گسیخته و مرزهای جغرافیایی در عرصه‌های مختلف، پنج قاره عالم را درنوردیده و بر کلیه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی اثر بگذارد. تافلر دانشمند آمریکایی اعلام کرده بودن قرن بیست و یکم، قرن انفجار اطلاعات است بستر سازی این نظریه از ابتدای دهه ی آخر قرن بیستم شروع شد و امروز به جایی رسیده است که می رود تا دور افتاده ترین نقاط جهان را در برگیرد و همه انسان ها را از مواهب خود بهره مند سازد (همان، ۱)، عرصه تأثیرگذاری فناوری های ارتباطات و اطلاعات تنها به محیط های شهری منحصر و محدود نمی شود و دامنه آن حتی دور دست ترین مناطق روستایی را در بر می گیرد و میتواند نقش موثری در فرآیند توسعه روستایی ایفا کند با آنکه نمی توان ادعا نمود که فناوری های اطلاعات و ارتباطاتی میتوانند جایگزین همه عوامل توسعه اقتصادی شوند و نیازمندی های توسعه را از میان بردارند با این حال نتایج و تجاربی که از سراسر جهان حاصل شده، گواه آن است که به کارگیری فناوری اطلاعاتی و ارتباطاتی میتواند تأثیری شگرف در دسترسی به اهداف خاص توسعه اقتصادی و اجتماعی داشته باشد و در استراتژی های ملی توسعه نیز نقش کلیدی ایفا کند در همین راستا طی چند دهه اخیر ایجاد مراکز خدمات ارتباطی روستایی یا دفاتر (آی سی تی) روستایی و آشنایی روستاییان با این فناوری ها، مورد توجه نهادهای توسعه بین المللی (برنامه عمران سازمان ملل متحد) قرار گرفته است، به طوریکه توسعه این مراکز از

جمله فعالیت‌های اصلی این نهادها محسوب میشود (هدایتی مقدم، ۱۳۸۷، ۱۲) دنیای پیچیده و پرتلاطم ارتباطات به هدف انتقال سطح وسیعی از اطلاعات در هر کیفیت و موضوع که باشد همواره برای بشر پر جاذبه و به خصوص در سه دهه اخیر به عنوان انقلابی در تولید دانش مطرح گردیده است (بدرقه، ۱۳۸۵، ۱۲). فناوری ارتباطات و اطلاعات با سرعتی شتابان، حیرت‌انگیز و فراگیر در حال شکل‌گیری مجدد به ساختارها و بنیان‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوامع در سطوح بین‌المللی، ملی و محلی می‌باشد این انقلاب بشر را به وادی تازه‌ای که همان عصر اطلاعات است رهنمون ساخته و چشم اندازه زندگی انسان را چه در محیط‌های شهری و چه در محیط‌های روستایی در عرصه‌های گوناگون متحول می‌سازد به طوریکه اقتصادهای سرتاسر جهان، به یکدیگر وابسته شده و در سیستمی که هندسه آن همواره در حال تغییر است، صور جدیدی از مناسبات میان عرصه‌های مختلف اقتصاد، دولت، تجارت، بانکداری، فضای جغرافیایی و... در حال ظهور و بروز است.

۱-۲- تعریف مساله و بیان سؤالات اصلی تحقیق

ICT^۱ در لغت به معنی فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌باشد و دفاتر ICT روستایی در راستای تحقق دسترسی روستائیان به فناوری اطلاعات و ارتباطات تجهیز و بهره‌برداری می‌گردد. به عبارت دیگر می‌توان گفت دفاتر ICT در جهت تلاش برای ارائه خدمات دولتی در دورترین نقاط کشور با استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات، در راستای سند چشم‌انداز بیست ساله و برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و به منظور تحقق عدالت اجتماعی و دولت الکترونیک ایجاد شده است. این دفاتر علاوه بر ارائه خدمات مختلف از قبیل پست، پست بانک، مخابرات و سایر خدمات دولتی، ارتباط روستاها را با شبکه اینترنت فراهم نموده و زیرساخت ارتباطی لازم برای ارائه خدمات سایر سازمان‌ها را فراهم می‌سازد. با بهره‌گیری از دفاتر خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی، علاوه بر اینکه سازمان‌ها می‌توانند خدمات خود را به صورت

۱ . Information & Communication Technology

الکترونیکی به روستاییان عرضه نمایند و بسیاری از مشکلات روستائیان مانند تردد به شهرها برای استفاده از خدمات دولتی رفع گردد، موجب اشتغال، توسعه منابع انسانی، در دسترس قرار گرفتن اطلاعات برای عموم، کاهش هزینه‌های رفت و آمد، صرفه جوئی در وقت روستائیان و پاسخگوئی مناسب‌تر به دلیل جلوگیری از ازدحام و غیره خواهد بود.

توسعه به معنای ارتقای سطح مادی و معنوی جامعه انسانی و ایجاد شرایط مناسب یک زندگی سالم برای تمامی افراد جامعه است. بنابراین توسعه در برگیرنده جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است که تغییرات کمی و کیفی را شامل می‌شود و در عین حال یک مفهوم نسبی است (رزاقی، ۱۳۶۹، ۳۲). توسعه چیزی است که زندگی همه را تحت تاثیر قرار می‌دهد. توسعه صرفاً چیزی نیست که هر فردی بخواهد وضعیت خودش را بهبود دهد. مقصود مطلوب توسعه بهبود کیفیت زندگی همه است؛ بنابراین کوشش برای دستیابی به توسعه می‌بایست به شکلی باشد که منافع اکثریت مردم را دربرگیرد. این اصل همیشه باید در توسعه مبتنی بر برنامه مدنظر باشد. اگر منافع ناشی از تغییر به مراتب بیش از اثرات مضر آن باشد، چنین تغییری را «توسعه» می‌گویند (دیاس و امانایاک، ۱۳۶۸؛ ۱۸-۱۷). لذا توسعه‌ای که در مناطق روستایی به دنبال آن هستیم باید دارای خصوصیات زیر باشد (جمعه پور، ۱۳۸۴؛ ۵۸):

- ۱- توسعه باید «تغییری» در جهت بهبودی شرایط اکثریت مردم باشد.
- ۲- مردمی که از توسعه سود می‌برند باید بیش از مردمی باشد که از آن متضرر می‌شوند.
- ۳- توسعه باید مردم را نسبت به تامین حداقل نیازهای زندگی آن‌ها یا نیازهای ضروری زندگی، مطمئن سازد.
- ۴- توسعه باید با نیازهای مردم هماهنگی و مطابقت داشته باشد.
- ۵- توسعه باید باعث تشویق خود اتکایی گردد.
- ۶- توسعه باید بهبود طولانی و مستمر را به ارمغان آورد.

۷- توسعه نباید باعث تخریب محیط زیست طبیعی گردد.

با توجه به اینکه بیشتر افراد ساکن در مناطق روستایی کشور جزء محروم‌ترین اقشار کشور می‌باشند، لذا هدف از توسعه روستایی فائق آمدن بر مشکلات و بهبود شرایط زندگی در مناطق روستایی و ارتقاء آن تا حدی است که جذابیت کافی برای قبول آن به‌عنوان محلی برای کار و زندگی را بدست آورد. توسعه روستایی راهبردی است که به منظور بهبود زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم طراحی شده است. این راهبرد در پی گسترش دادن منافع توسعه در بین همه اقشار روستایی از جمله اقشار محروم است که در نواحی روستایی بدنبال امرار معاش هستند (world bank, ۱۹۷۵:p.۳). چنین توسعه‌ای بدون شک به توسعه ملی کمک خواهد نمود و اهداف توسعه ملی نیز می‌بایست ارتقاء رفاه و سطح زندگی کلیه آحاد مردم باشد.

در کشور ایران به مساحت ۱۶۲ میلیون هکتار، ۶۸۱۲۲ هزار روستا متفرق هستند. اگر بخواهیم فواصل روستاها را اندازه‌گیری کنیم به طور متوسط در هر ۲۳۹۰ هکتار یا با اندکی مسامحه در هر ۲۴ کیلومتر مربع یک ده قرار می‌گیرد. طبعاً این گستره پهناور و این پراکندگی نقاط جمعیتی هر یک برای خود طبیعتی ویژه دارند و آداب و رسوم و سنت‌های آنان نیز با یکدیگر متفاوت است. روستاها به عنوان یکی از مهمترین محیط‌های جغرافیایی که حدود یک سوم (۳۱.۳۹ درصد) از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده‌اند (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵) و توزیع فضایی گسترده‌تری در کشور دارند؛ عدم توجه به توسعه در این مناطق منجر به توسعه نیافتگی همه جانبه در همه بخش‌ها و مناطق کشور می‌شود.

متغیرهای زیادی بر توسعه روستایی تاثیر می‌گذارند. به نظر می‌رسد یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر توسعه روستایی گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات از جمله دفاتر ICT روستایی می‌باشد. با توجه به شرح خدمات و کارکردهای دفاتر ICT روستایی این سوال مطرح می‌شود که آیا بین دفاتر ICT روستایی و توسعه روستایی رابطه وجود دارد؟

۱-۳- اهمیت موضوع تحقیق:

توسعه را میتوان تغییر در ساختار اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی یک جامعه دانست توسعه اقتصادی جز در صورت تحقق توسعه اجتماعی میسر نیست و توسعه اجتماعی مستلزم بسط آموزش و اطلاعات است. بنابراین باید پذیرفت که وسایل ارتباط جمعی تأثیر قطعی در توسعه فرهنگی و از خلال آن توسعه اقتصادی (اجتماعی و سیاسی) خواهند داشت. نشر اطلاعات در جهان سوم با موانعی بسیار مواجه است. اطلاعات مخصوصاً از جهان صنعتی به جوامع در حال توسعه منتقل می‌شود. در کشورهای جهان سوم جریان اطلاعات در فضایی مشابه صورت نمی‌گیرد. زیرا در شهرهای بزرگ دسترسی مردم به اطلاعات بیش از مناطق روستایی است.

بنابراین در جوامع در حال توسعه دو نوع نظام ارتباطی وجود دارد. آنچه در جوامع شهری به چشم می‌خورد و آنچه در روستاها تجلی می‌پذیرد. ظرفیت ایجاد تحولات و پیشرفت ابزارهای جدید فناوری اطلاعات و ارتباطات در قدرت و ویژگی برجسته آنها برای شبکه‌سازی و ایجاد ارتباطات افراد و سازمان‌های مختلف در اقصی نقاط دنیا با کمترین هزینه می‌باشد توسعه دستگاه‌های انتشار و گسترش مداوم شبکه جهانی آن، فضاهای اجتماعی را به طور محسوسی دگرگون می‌سازد. با پیدایش وسایل ارتباطی جمعی نه تنها جوامع به یکدیگر نزدیک‌تر گردیده‌اند بلکه گروه‌های اجتماعی نیز از انزوا بیرون آمده نزدیکی با یکدیگر را احساس می‌نمایند و این امر موجب بروز تصویری در اندیشه آنها نسبت به یکدیگر خواهد شد. امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات محور بسیاری از تحولات عظیم جهانی سازی از طریق گسترش، تسهیل و تسریع در حرکت جریان، افکار، عقاید، سرمایه‌ها، افراد و تولیدات گردیده است. محصول این فناوری در دنیا با گذشت مدت زمان نه چندان طولانی در قالب اشکال جدید تجارت و بازار، نظام سازمان‌های جدید آموزش و تحصیلات مدرن، اشتراک دانش، شهروندان متفکر و مطلع پدیدار شده است. مجموعه تمامی این تحولات، شکوفایی در رشد اقتصادی بالایی را در کوتاه مدت برای بسیاری از کشورها به ارمغان آورده است که می‌توان آنرا قوی‌ترین و مستدل‌ترین دلیل برای رویکرد کشورهای در حال توسعه به این فناوری دانست. این تکنولوژی (فناوری اطلاعات و ارتباطات) می-

تواند در تمام سطوح جامعه توسعه یابد در حالی که دنیای دیجیتالی ما به گونه ای تقسیم شده است که هنوز یک سوم از مردم دنیا به تلفن دسترسی ندارند. هنوز جمعیتی کمتر از یک پنجم کل دنیا کار با اینترنت را اصلاً تجربه نکرده‌اند. بخش اطلاعات در اینترنت به زبان انگلیسی مبادله گردیده و این در حالی است که این زبان فقط زبان ده درصد از جمعیت دنیا است. واقعیات مذکور بیانگر موضوعی است که به شکاف دیجیتالی موسوم می‌گردد.

۱-۴- هدف‌ها

این پژوهش با توجه به هدف کاربردی که دارد به دنبال مقاصد ذیل است.

- هدف اصلی پژوهش، بررسی رابطه بین دفاتر ICT روستایی با توسعه روستایی می‌باشد.
- شاخص‌سازی مولفه‌های موثر دفاتر ICT روستایی در توسعه یافتگی روستا از اهداف دیگر این تحقیق می‌باشد
- و ارائه پیشنهادها برای استفاده بیشتر و بهتر از دفاتر ICT روستایی در راستای توسعه یافتگی روستا هدف آخر می‌باشد.

۱-۵- فرضیه‌ها

۱- فرضیه اساسی در این پژوهش عبارت است از:

- بین دفاتر ICT روستایی و توسعه روستایی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود دارد

۲- فرضیات فرعی این پژوهش نیز عبارت است از:

- بین خدمات بانکی و توسعه روستایی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود دارد
- بین خدمات مخابراتی و توسعه روستایی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود دارد
- بین خدمات پستی و توسعه روستایی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود دارد

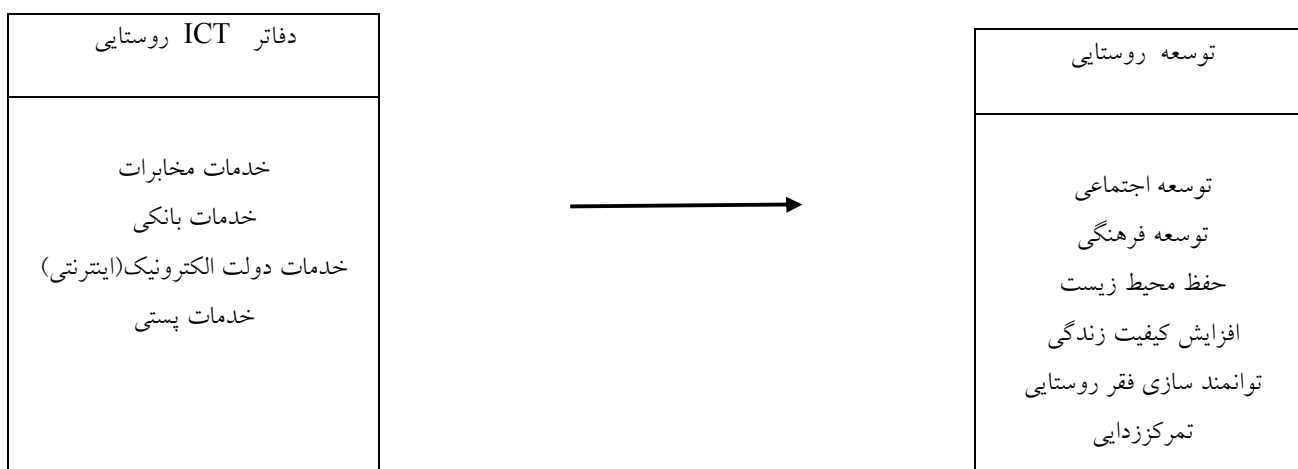
- بین خدمات دولت الکترونیک (اینترنتی) و توسعه روستایی رابطه‌ی معنادار و مثبتی وجود دارد.

۱-۶- مدل مفهومی پژوهش:

در این مدل دو متغیر داریم که یکی متغیر ملاک و دیگری متغیر پیش بین است که منظور از متغیر ملاک، توسعه روستایی میباشد و منظور از متغیر پیش بین دفاتر ICT روستایی میباشد. که هر متغیر به عوامل دیگری به صورت زیر تقسیم می شوند.

متغیر پیش بین

متغیر ملاک

۱-۷- جامعه آماری و تعداد نمونه

جامعه آماری تحقیق در قالب سه طیف می‌باشد. طبقه اول جامعه آماری، کارشناسان و کارگزاران در دفاتر ICT روستایی، که همان کارشناسان توسعه روستایی می‌باشد. طبقه دوم جامعه آماری مربوط به شوراهای روستایی و طبقه سوم مربوط به دهیارهای منتخب می باشد. نمونه‌گیری به این صورت انجام شد: پژوهش حاضر شامل دهستان‌های شهرستان خوی خواهند بود که در مرحله اول در نظر گرفته شده است. هر یک از این دهستان‌ها نیز دارای روستاهای زیادی بودند که به شیوه تصادفی تعدادی از دهستان‌ها گزینش شده‌اند. در نهایت پس از انتخاب دهستان‌ها، تعدادی از روستاها انتخاب و در نهایت شوراها کارگزاران دفاتر و دهیارهای منتخب آن